

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

мр Јелене Биљетине

Дословна и пренесена значења глагола једења и пијења у енглеском и српском језику:
когнитивнолингвистичка анализа

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Датум и орган који је именовао комисију: 5.2.2021.–8.2.2021, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду, одлуком бр. 03-6/13 од 9.2.2021. 2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: <ol style="list-style-type: none"> (1) Др Душка Кликовац, редовни професор за ужу научну област Српски језик, изабрана 17.10.2012, Филолошки факултет, Београд (председник комисије) (2) Др Твртко Прћић, редовни професор за ужу научну област Енглески језик и лингвистика, изабран 30. 3. 2006, Филозофски факултет, Нови Сад (члан) (3) Др Соња Филиповић-Ковачевић, ванредни професор за научну област Англистика (наука о језику), изабрана 21.3.2017, Филозофски факултет, Нови Сад (ментор)
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Име, име једног родитеља, презиме: Јелена, Љубо, Биљетина 2. Датум рођења, општина, држава: 30.6.1977, Сомбор, Република Србија 3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив: Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду; Мастер академске студије: Енглески језик и књижевност (домастеризација); Мастер филолог – англиста 4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: 2016, Језик и књижевност (модул језик) 5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду; <i>Контрастивна анализа глагола говорења у енглеском и српском језику</i>; лингвистика; 14.7.2014. 6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Друштвено-хуманистичке науке, Енглески језик и књижевност; звање: Мастер филолог – англиста
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Дословна и пренесена значења глагола једења и пијења у енглеском и српском језику: когнитивнолингвистичка анализа
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.
<p>Дисертација обухвата 240 обележених страна и организована је у седам поглавља, на следећи начин: Кључна документацијска информација; Key Word Documentation; Сажетак, Кључне речи; Abstract, Key Words; Садржај; 1. Уводна разматрања (стр. 1-5), са одељцима: 1.1. Предмет и циљеви истраживања, 1.2. Структура корпуса, 1.3. Методологија истраживања, 1.4. Организација даљег излагања; 2. Претходна релевантна истраживања (стр. 6-13), 2.1. Истраживања глагола једења и пијења; 3. Теоријски оквир (стр. 14-34), са одељцима: 3.1. Структурна семантика, 3.2.</p>

Теорија прототипа, 3.3. Појмовна метафора и метонимија, 3.4. Полисемија, 3.5. Рекапитулација приступу значења лексеме; 4. Анализа дословних значења глагола једења и пијења (стр. 35-94), са одељцима: 4.1. Глаголи у енглеском језику чије се дословно значење односи на 'јести' (стр. 35-53), са пододељцима: 4.1.1. Глагол *to eat*, 4.1.2. Глагол *to binge*, 4.1.3. Глагол *to breakfast*, 4.1.4. Глагол *to chomp*, 4.1.5. Глагол *to chow*, 4.1.6. Глагол *to crunch*, 4.1.7. Глагол *to devour*, 4.1.8. Глагол *to diet*, 4.1.9. Глагол *to dine*, 4.1.10. Глагол *to gobble*, 4.1.11. Глагол *to gorge*, 4.1.12. Глагол *to gulp*, 4.1.13. Глагол *to lunch*, 4.1.14. Глагол *to nibble*, 4.1.15. Глагол *to nosh*, 4.1.16. Глагол *to munch*, 4.1.17. Глагол *to scoff*, 4.1.18. Глагол *to slurp*, 4.1.19. Рекапитулација семантичких компоненти енглеских глагола једења, 4.2. Глаголи у српском језику чије се дословно значење односи на 'јести' (стр. 53-70), са пододељцима: 4.2.1. Глагол *јести*, 4.2.2. Глагол *вечерати*, 4.2.3. Глагол *доручковати*, 4.2.4. Глагол *глодати*, 4.2.5. Глагол *ждерати*, 4.2.6. Глагол *кркати*, 4.2.7. Глагол *кусати*, 4.2.8. Глагол *мезетити*, 4.2.9. Глагол *мљацкати*, 4.2.10. Глагол *мрљавити*, 4.2.11. Глагол *обедовати*, 4.2.12. Глагол *презалогајити*, 4.2.13. Глагол *ручати*, 4.2.14. Глагол *слистити*, 4.2.15. Глагол *смазати*, 4.2.16. Глагол *сркати*, 4.2.17. Глагол *ужинати*, 4.2.18. Глагол *чалабрицнути*, 4.2.19. Рекапитулација семантичких компоненти српских глагола једења, 4.3. Глаголи у енглеском језику чије се дословно значење односи на 'пити' (стр. 70-82), са пододељцима: 4.3.1. Глагол *to drink*, 4.3.2. Глагол *to booze*, 4.3.3. Глагол *to guzzle*, 4.3.4. Глагол *to imbibe*, 4.3.5. Глагол *to lap*, 4.3.6. Глагол *to quaff*, 4.3.7. Глагол *to quench*, 4.3.8. Глагол *to sip*, 4.3.9. Глагол *to suck*, 4.3.10. Глагол *to swig*, 4.3.11. Глагол *to tipple*, 4.3.12. Глагол *to toast*, 4.3.13. Рекапитулација семантичких компоненти енглеских глагола пијења, 4.4. Глаголи у српском језику чије се дословно значење односи на 'пити' (стр. 83-94) са пододељцима: 4.4.1. Глагол *пити*, 4.4.2. Глагол *гутати*, 4.4.3. Глагол *ексирати*, 4.4.4. Глагол *искапити*, 4.4.5. Глагол *испити*, 4.4.6. Глагол *локати*, 4.4.7. Глагол *напити се*, 4.4.8. Глагол *опити се*, 4.4.9. Глагол *цевчити*, 4.4.10. Глагол *цугнути*, 4.4.11. Глагол *шљемати*, 4.4.12. Глагол *шљокати*, 4.4.13. Рекапитулација семантичких компоненти српских глагола пијења; 5. Пренесена значења глагола једења и пијења у енглеском и српском језику (стр. 95-114), са одељцима: 5.1. Пренесена значења глагола једења у енглеском језику (стр. 96-114), са пододељцима: 5.1.1. Глагол *to eat*, 5.1.2. Глагол *to binge*, 5.1.3. Глагол *to crunch*, 5.1.4. Глагол *to devour*, 5.1.5. Глагол *to gobble*, 5.1.6. Глагол *to gorge*, 5.1.7. Рекапитулација пренесених значења глагола једења у енглеском језику, 5.2. Пренесена значења глагола једења у српском језику (стр. 114-136), са пододељцима: 5.2.1. Глагол *јести*, 5.2.3. Глагол *ждерати*, 5.2.4. Глагол *глодати*, 5.2.5. Глагол *мрљавити*, 5.2.6. Глагол *слистити*, 5.2.7. Глагол *сркати*, 5.2.8. Рекапитулација пренесених значења глагола једења у српском језику; 5.3. Пренесена значења глагола пијења у енглеском језику (стр. 136-151), 5.3.1. Глагол *to drink*, 5.3.2. Глагол *to guzzle*, 5.3.3. Глагол *to imbibe*, 5.3.4. Глагол *to quench*, 5.3.5. Глагол *to suck*, 5.3.6. Рекапитулација пренесених значења глагола пијења у енглеском језику, 5.4. Пренесена значења глагола пијења у српском језику (стр. 151-182), 5.4.1. Глагол *пити*, 5.4.2. Глагол *гутати*, 5.4.3. Глагол *испити*, 5.4.4. Глагол *локати*, 5.4.5. Глагол *напити се*, 5.4.6. Глагол *опити (се)*, 5.4.7. Рекапитулација пренесених значења глагола пијења у српском језику; 6. Глаголи чија се пренесена значења односе на 'јести' и 'пити' (стр. 183-221), 6.1. Глаголи у енглеском језику чија се пренесена значења односе на 'јести', са пододељцима: 6.1.1. Глагол *to bolt*, 6.1.2. Глагол *to demolish*, 6.1.3. Глагол *to peck*, 6.1.4. Глагол *to pig*, 6.1.5. Глагол *to polish*, 6.1.6. Глагол *to shovel*, 6.1.7. Глагол *to stoke*, 6.1.8. Глагол *to wolf*, 6.1.9. Рекапитулација глагола у енглеском језику чија се пренесена значења односе на 'јести', 6.2. Глаголи у српском језику чија се пренесена значења односе на 'јести' (стр. 206-208), са пододељцима: 6.2.1. Глагол *таманити*, 6.3. Глаголи у енглеском језику чија се пренесена значења односе на 'пити' (стр. 208-214), са пододељцима: 6.3.1. Глагол *to drain*, 6.3.2. Глагол *to neck*, 6.3.3. Рекапитулација глагола у енглеском језику чија се пренесена значења односе на 'пити'; 6.4. Глаголи у српском језику чија се пренесена значења односе на 'пити' (стр. 214-221), са пододељцима: 6.4.1. Глагол *натегнути*, 6.4.2. Глагол *потегнути*, 6.4.3. Глагол *тргнути*, 6.4.4. Рекапитулација глагола у српском језику чија се пренесена значења односе на 'пити'; 7. Закључна разматрања (стр. 222-231), са одељцима: 7.1. Рекапитулација, 7.2. Перспективе; Литература (стр. 232-240), са 108 нумерисаних јединица, и изворима грађе, који обухватају 9 речника енглеског језика (електронска издања), 3 речника српског језика, и 2 (електронска) језичка корпуса, за примере употребе ексцерпираних глагола. У дисертацији су представљене 42 табеле; табеле 1-4 су у 4. поглављу и дају преглед семантичких компоненти дословних значења свих анализираних глагола једења и пијења у енглеском и српском језику; табеле 5-42 у 5. и 6. поглављу дају преглед семантичких компоненти, и

метафоричких пресликавања унутар назначених изворних и циљних домена у анализи пренесених значења глагола једења и пијења у енглеском и српском језику појединачно.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Тема ове дисертације су дословна и пренесена значења глагола једења и пијења у енглеском и српском језику посматрана из перспективе когнитивне лингвистике. Будући да се бави дословним и пренесеним значењима тема, с једне стране припада области семантике, а с друге стране, будући да се бави поређењем семантике глагола у два језика, припада области контрастивне лингвистике. У првом поглављу, *Уводна разматрања*, образлажу се предмет и очекивани циљеви истраживања, корпус и његова структура, као и методе примењене у истраживању. Циљеви истраживања су следећи: (1) испитати семантичке компоненте глагола једења и пијења у енглеском и српском језику, (2) утврдити сличности и разлике у семантичким компонентама ових глагола у два језика, (3) испитати пренесена значења глагола једења и пијења у енглеском и српском језику и когнитивне механизме њиховог настанка и (4) утврдити сличности и разлике у пренесеним значењима ових глагола, њиховој концептуализацији и лексикализацији. У том смислу, анализа глагола је двојака, будући да се глаголи прво испитују са семантичког становишта (са аспекта компонентне анализе) како би се утврдило које компоненте значења улазе у њихов састав, а потом и са становишта когнитивне лингвистике (првенствено теорије појмовне метафоре и метонимије) како би се утврдило која од семантичких компоненти даље развија своје значење и путем ког когнитивног механизма. На тај начин ауторка предлаже нов, комбинован приступ изучавању семантике лексема, овде глагола. У наставку, приказује се структура корпуса на коме је извршена прво компонентна анализа, а потом когнитивнолингвистичка: ради се о 40 глагола једења и пијења у енглеском језику прикупљених из 9 једнојезичних речника енглеског језика и 34 глагола једења и пијења у српском језику прикупљених из 3 једнојезична речника српског језика. У методологији истраживања, описано је да су прво, методом компонентне анализе, изучавана дословна значења енглеских, а потом српских глагола једења; затим следи анализа дословних значења прво енглеских, а потом српских глагола пијења. Након овога, најављује се анализа пренесених значења енглеских глагола једења, српских глагола једења, енглеских глагола пијења, и српских глагола пијења, тим редоследом; овај део анализе подразумева утврђивање когнитивних механизма у основи пренесених значења. Овоме следи најава организације даљег излагања.

У наредна два поглавља подробније се представљају елементи који су допринели формирању теоријско-методолошког темеља дисертације. У другом поглављу, *Претходна релевантна истраживања*, представља се кратак, али значајан, преглед најважније литературе о глаголима уопште, и исцрпан преглед досадашњих релевантних истраживања која се тичу глагола једења и пијења у енглеском и српском језику. Треће поглавље, *Теоријски оквир*, прво представља два приступа лексичком значењу. Полази се од традиционалног приступа, структурне семантике (3.1.), која значење лексема дефинише као присуство, односно одсуство одређеног обележја, или, другачије речено, која подразумева разлагање значења лексема на семантичке компоненте. Други је приступ теорије прототипа (3.2.), који значење лексема објашњава путем блискости са најбољим, прототипичним примером категорије. Потом се уводи и објашњава комбинован теоријско-методолошки приступ (3.2.), који је примењен у анализи, а који се стога огледа у интеграцији компонентне анализе и прототипичног приступа значењу: категоризација, односно класификација глагола који сачињавају корпус овог истраживања заснива се на њиховим семантичким компонентама (као одлика структурне семантике), при чему није неопходно да се компоненте глагола у потпуности поклапају, већ је, како прототипични приступ дозвољава, довољно да се одређени глагол укључи у категорију једења или пијења уколико има заједничке одређене релевантне семантичке компоненте. Такође, ауторка дефинише и објашњава појмовну метафору и метонимију (3.3.), будући да су то когнитивни механизми у основи пренесених значења лексема. Посебан пододелак посвећен је разматрању полисемije (3.4.). Ауторка објашњава да се унутар когнитивносемантичког оквира развио и приступ унеколико комплементаран са теоријом прототипа, који сагледава смисао лексеме као радијалне категорије и на тај начин објашњава и полисемију. Лексеме су најчешће полисемне, а сваки појединачни смисао је структуриран око прототипа. Стога, лексичке категорије стварају радијалне категорије. Такве категорије представљају проширени смисао неке лексеме, при чему је проширење значења настало путем когнитивних механизма, као што су метафора и метонимија. У оба ова поглавља (2. и 3.), полазећи од општих појава и прелазећи потом на оне посебне, везане за семантику глагола једења и пијења, понуђена су јасна, прецизна и dobrим примерима поткрепљена тумачења кључних појмова и појава, заснована

на критичком и креативном промишљању релевантне литературе, која су допуњена ауторкиним сопственим интерпретацијама и закључцима о међусобним односима описаних појава. На овај начин, постављен је нов и врло употребљив теоријско-методолошки оквир истраживања, у коме су осмишљено комбиновани структурни и прототипски модел значења, на кој је надограђен модел проширеног значења заснован на појмовној метафори и метонимији. Анализа је додатно обogaћена контрастивним аспектима енглеског и српског језика на лексичком и појмовном нивоу анализе.

Три централна поглавља ове дисертације посвећена су анализи корпуса енглеских и српских глагола једења и пијења у складу с развијеним теоријско-методолошким оквиром. У четвртом поглављу, *Анализа дословних значења глагола једења и пијења*, спроведена је компетентна детаљна анализа дословних значења сваког глагола из енглеског и српског дела корпуса појединачно. Ово поглавље подељено је на четири целине – прво се анализирају дословна значења глагола *једења* у енглеском (18 глагола), па у српском језику (18 глагола), а потом дословна значења глагола *пијења* у енглеском (12 глагола), па у српском језику (12 глагола). Ауторка, ослањајући се на претходно развијени теоријско-методолошки оквир, у анализи разлаже дословна значења глагола једења и пијења на њихове специфичне семантичке компоненте како би се, на основу испољености одређених компоненти, констатовале компоненте карактеристичне за сваки глагол понаособ, али и унутар категорија утврђених према испољености одређених обележја. На овај начин анализа смисла глагола врши се у односу на сам прототип, као терцијум компарационис према коме се поређење врши, што представља увод у когнитивнолингвистичку перспективу. Издвајају се прототипска обележја за сваки глагол понаособ, па се круг лексема сродних по значењима проширује, почевши од глагола *to eat* и *to drink* у енглеском, односно *јести* и *пити* у српском језику, преко осталих глагола унутар лексичког поља, од којих сваки има компоненту [EAT], тј. [ЈЕСТИ] односно [DRINK], тј. [ПИТИ], али и друга обележја по којима се међу собом разликују. Сходно томе, анализа дословних значења није типично традиционална, будући да у први план ставља прототипски елемент. За сваки глагол ауторка наводи и упоређује неколико дефиниција значења из једнојезичних речника. Ауторка за сваки глагол детаљно објашњава сам процес једења узимајући у обзир, на пример, разлог и последице једења, тип и количину хране, начин једења, покрете уста и језика, време и место на коме се једе, фазе у процесу једења, пропратне звукове, и сл. Исто тако ауторка за сваки глагол пијења детаљно објашњава, на пример, разлог и последицу пијења, врсту и количину пића, величину гутљаја, начин гутања, брзину пијења, покрете језика и усана, пропратни звук, флашу или чашу из које се пије, учесталост пијења, и сл. На основу речничких дефиниција и описаних даљих детаљних разматрања, ауторка прецизно утврђује семантичке компоненте сваког глагола, што додатно веома јасно и прегледно приказује табеларно у посебним потпоглављима насловљеним *Рекapитулација семантичких компоненти (енглеских/српских глагола једења/пијења)*.

Пето поглавље, *Пренесена значења глагола једења и пијења у енглеском и српском језику*, заснива се на когнитивнолингвистичком приступу. Анализирају се когнитивни механизми у основи пренесених значења глагола једења и пијења у енглеском и српском језику применом иновативног комбинованог теоријско-методолошког приступа или модела, који ауторка предлаже и објашњава. Према овом моделу семантичке компоненте које чине дословно значење одређеног глагола једења или пијења представљају изворни домен за настанак циљног, пренесеног значења. У веома исцрпној анализи ауторка констатује: а) семантичке компоненте глагола са дословним значењем 'јести/пити' које представљају мотивациону базу за настанак пренесених значења, б) пренесена значења која настају на тај начин, и ц) когнитивне механизме који су у основи пренесених значења. Разматрају се пренесена значења глагола једења у енглеском језику (6 глагола), па у српском језику (7 глагола), затим се прелази на глаголе пијења у енглеском језику (5 глагола), па у српском језику (6 глагола). За сваки глагол посебно представљене су дефиниције пренесених значења из једнојезичних речника, и адекватни примери употребе у контексту, а затим следи ауторкина детаљна, интересантна и компетентна анализа начина на које се кључне семантичке компоненте дословних значења глагола преносе у други, апстрактнији домен искуства, циљни домен, на тај начин стварајући пренесено значење. За сваки глагол веома прецизно, у форми табеле, представљени су изворни домен, циљни домен и семантичке компоненте које се преносе у циљни домен, те учествују у метафоричким пресликавањима, која су такође забележена. На тај начин компоненте значења доведене су у везу са изворним, мотивационим доменима који се даље пресликавају на одређене циљне домene, што представља иновативни, комбиновани теоријски приступ. Тако се указује на директну везу између традиционалног и когнитивнолингвистичког приступа лексичком значењу.

У шестом поглављу, *Глаголи чија се пренесена значења односе на 'јести' и 'пити'*, истом

методологијом као у претходном, петом, поглављу, детаљно се анализирају глаголи у енглеском и српском језику чија су пренесена значења 'јести' и 'пити', док им дословна значења припадају другим доменима искуства. Ауторка констатује и анализира 8 глагола са пренесеним значењем 'јести' у енглеском језику, а 1 у српском, као и 2 глагола са пренесеним значењем 'пити' у енглеском језику, а 3 у српском. Код глагола разматраних у петом поглављу ЈЕДЕЊЕ и ПИЈЕЊЕ су изворни домени, док код глагола разматраних у овом, шестом, поглављу ЈЕДЕЊЕ и ПИЈЕЊЕ представљају циљне домене. У анализи се прво испитују дословна, а потом пренесена значења ових глагола. На основу речничких дефиниција, путем компонентне анализе, значења ових глагола разлажу се на семантичке компоненте, након чега се утврђују њихова пренесена значења, у којима се установљава метафоричка и/или метонимијска веза између дословног и пренесеног значења. Посебан је нагласак на семантичким компонентама које се пресликавају у циљни домен или појам, те доприносе стварању пренесеног значења, што је приказано веома економично, прецизно и јасно у форми табела.

Последње, седмо, поглавље, *Закључна разматрања*, доноси рекапитулацију резултата спроведеног истраживања, сада с посебним нагласком на контрастивном елементу, тј. на уоченим сличностима и разликама у погледу дословних и пренесених значења анализираних глагола једења и пијења у енглеском и српском језику. Такође, указује и на перспективе примене резултата спроведеног истраживања посебно у лексикографији, тј. састављању прецизних речничких дефиниција ових глагола, као и у пракси превођења, тј. успостављању прецизних преводних еквивалената у два разматрана језика. Перспективе се односе и на даља истраживања у овој области, која би, како ауторка наглашава, требала да буду усмерена ка везивању знања из лексике и семантике са морфосинтаксичким и семантичким одликама глагола једења и пијења, а посебно ка испитивању транзитивности ових глагола, као и њихове идиоматске употребе.

У целини посматрано, ауторка је спровела изузетно детаљну и систематично организовану анализу глагола једења и пијења, а резултате анализе је приказала веома систематично и прегледно. Анализу карактеришу ваљано изведена промишљања, закључци и генерализације на основу добијених резултата везаних за енглески и српски језик појединачно, али и контрастивно, што је поткрепљено репрезентативним примерима контекстуализоване употребе глагола. Најзад, ауторка је, у оквиру комбинованог традиционалног и когнитивнолингвистичког приступа, који је сама развила, дала значајан и оригиналан допринос теорији, методологији и пракси изучавања семантике лексема, обухватајући дословна и пренесена значења.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са СЦИ листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Научни радови:

- (1) Биљетина, Ј. (2017). The lexical field of verbs of eating in English and Serbian: A contrastive analysis. *Зборник за језике и књижевности Филозофског факултета у Новом Саду*, 7, 87–108. [М 52 = 1,5]
- (2) Биљетина, Ј. (2018). Idioms with the lexemes *mouth* in English and *usta* in Serbian: A cognitive approach. *Филолог – часопис за језик, књижевност и културу*, 18, 154-169. [М 51 = 3]
- (3) Биљетина, Ј. (2019). Појмовни механизми настанка проширених значења глагола једења и пијења у енглеском језику и њихови еквиваленти у српском. *Зборник за језике и књижевности Филозофског факултета у Новом Саду*, 9, 33–51. [М 52 = 1,5]

Саопштење са међународног скупа штампано у изводу:

- (1) Biljetina, J. (2017, 25th March). The lexical fields of verbs of eating and drinking in English and Serbian: A contrastive analysis. In: Marković. M. (ed.). *ELALT 4. International Conference English Language and Anglophone Literatures Today. Book of Abstracts* (p. 15). Novi Sad:

Faculty of Philosophy. [M 34 = 0,5]

(2) Biljetina, J. (2017, 1. decembar). Idioms with the lexemes *mouth* in English and *usta* in Serbian: A cognitive approach. In: Bjelica-Andonov, M. (ed.). *Contexts*. (p. 14). Novi Sad: Faculty of Philosophy. [M 34 = 0,5]

(3) Биљетина, Ј. (2019, 16. новембар). Једу ли Енглези 'леба без мотике? Когнитивнолингвистички приступ идиомима са глаголима "eat" и "јести". У: Гудурић, С.– Стаменковић, С. – Петровић, Ј. (ур.). *Језици и културе у времену и простору 9. Сажеци* 2019 (str. 15). Нови Сад: Филозофски факултет. [M 34 = 0,5]

(4) Биљетина, Ј. (2019, 20. децембар). Дословна и пренесена значења глагола једења и пијења у енглеском и српском језику: когнитивнолингвистичка анализа. У: Мирковић, А. (ур.). *Contexts*. 2019 (p. 22-23). Нови Сад: Филозофски факултет. [M 34 = 0,5]

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

- (1) Понуђен је нов теоријско-методолошки приступ анализи *дословних* значења глагола једења и пијења у енглеском и српском језику који интегрише традиционалну компонентну анализу и приступ значењу заснован на прототипу у когнитивној лингвистици.
- (2) Понуђен је нов теоријско-методолошки приступ анализи *пренесених* значења глагола једења и пијења у енглеском и српском језику суштински заснован на когнитивнолингвистичком приступу будући да се констатују когнитивни механизми, тј. појмовне метафоре и/или метонимије, у основи пренесених значења. У моделу који ауторка предлаже компоненте дословног значења глагола једења и пијења представљају изворне, мотивационе домене који се даље пресликавају на одређене циљне домене, што представља иновативан, комбиновани теоријски приступ. Тако се указује на директну везу између традиционалног и когнитивнолингвистичког приступа лексичком значењу.
- (3) Предложен нов теоријско-методолошки приступ истраживању и нов методолошки модел анализе дословних и пренесених значења успешно је примењен на корпусу глагола једења и пијења у енглеском и српском језику.
- (4) Контрастивна анализа добијених резултата показала је сличности и разлике у дословним и пренесеним значењима глагола једења и пијења у енглеском и српском језику, што има важне импликације за примену у лексикографији и у пракси превођења.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Из целокупног излагања може се закључити да је кандидаткиња у потпуности овладала релевантном литературом, коју је критички сагледала и промислила. Такође, ауторка је креативно и компетентно допунила и обогатила досадашње теоријске приступе развијајући комбиновани приступ анализи семантике лексема, а конкретно глагола једења и пијења, укључујући дословна и пренесена значења, који се заснива на елементима традиционалне и когнитивне лингвистике. Ауторка је овај комбиновани приступ исцрпно и систематски применила у вишедимензионалној анализи енглеског и српског корпуса. Представљени резултати истраживања, као уосталом и читав текст, брижљиво су написани, добрим, јасним и прецизним стилем. Излагање је, према потреби, допуњено осмишљеним табеларним приказима, што умногоме доприноси лакшем и потпунијем праћењу ауторкиних објашњења и тумачења.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе
Дисертација садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Ова дисертација представља оригиналан допринос науци о језику по следећим својствима:

(1) ваљано одабран и садржајан критички приказ досадашње литературе, који се тиче различитих приступа изучавању проблематике глагола, а посебно односа семантике и синтаксе глагола и когнитивнолингвистичких сагледавања семантике глагола;

(2) ваљано и систематично представљен теоријски оквир на који се наслања ауторкин комбинован приступ, и то посебно структурна семантика, која значење лексема дефинише према присуству или одсуству одређеног обележја, теорија прототипа, која значење лексема објашњава путем блискости са најбољим, прототипским примером категорије, теорије појмовне метафоре и метонимије, које се посматрају као механизми у основи пренесених значења, као и полисемија;

(3) добро разрађен, образложен и илустрован нов теоријско-методолошки приступ анализи *дословних* значења лексема, овде глагола, који интегрише традиционалну компонентну анализу и приступ значењу заснован на прототипу у когнитивној лингвистици;

(4) добро разрађен, образложен и илустрован иновативан теоријско-методолошки приступ анализи *пренесених* значења лексема, овде глагола, који интегрише традиционалну компонентну анализу и когнитивнолингвистички приступ којим се утврђују когнитивни механизми (појмовна метафора и/или метонимија) у основи пренесених значења. При томе, компоненте дословног значења глагола представљају изворне, мотивационе домене који се даље пресликавају на одређене циљне домене;

(5) добро разрађен, образложен и илустрован нов методолошки модел за анализу дословних и пренесених значења лексема заснован на понуђеном и разрађеном новом, комбинованом приступу анализи значења;

(6) ваљана и успешна примена новопредложеног приступа и модела анализе на корпусу глагола *једења* и *пијења* у енглеском и српском језику;

(7) детаљна анализа дословних значења глагола *једења* и *пијења* у енглеском и српском језику, што резултира констатовањем кључних семантичких компоненти значења за сваки глагол;

(8) детаљна анализа пренесених значења глагола *једења* и *пијења* у енглеском и српском језику, што резултира констатовањем метафоричких и/или метонимијских механизма у њиховој основи;

(9) контрастивна анализа добијених резултата и утврђивање сличности и разлика између глагола *једења* и *пијења* у енглеском и српском језику у погледу дословних и пренесених значења.

Резултати ове дисертације применљиви су најмање у следећим областима:

(1) у општим и посебним теоријским изучавањима енглеског и српског језика појединачно, и енглеско-српским контрастивно;

(2) у лексикографији, тј. састављању прецизних речничких дефиниција ових глагола;

(3) у пракси превођења, тј. успостављању прецизних преводних еквивалената у два разматрана језика.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања
У овој дисертацији нису уочени недостаци.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

- **да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана**

- да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни односно измени) или
- да се докторска дисертација одбија

На основу укупне оцене ове дисертације, Комисија, у најбољем уверењу, предлаже Наставно-научном већу Филозофског факултета да препоручи Сенату Универзитета у Новом Саду да рад: *Дословна и пренесена значења глагола једења и пијења у енглеском и српском језику: когнитивнолингвистичка анализа* (урађен под руководством трећег члана ове комисије) прихвати као докторску дисертацију, а кандидаткињи мср Јелени Биљетини одобри усмену одбрану пред истом комисијом.

У Новом Саду и Београду, 19.2.2021.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. _____
Проф. др Душка Кликовац

2. _____
Проф. др Твртко Прћић

3. _____
Проф. др Соња Филиповић Ковачевић

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.